

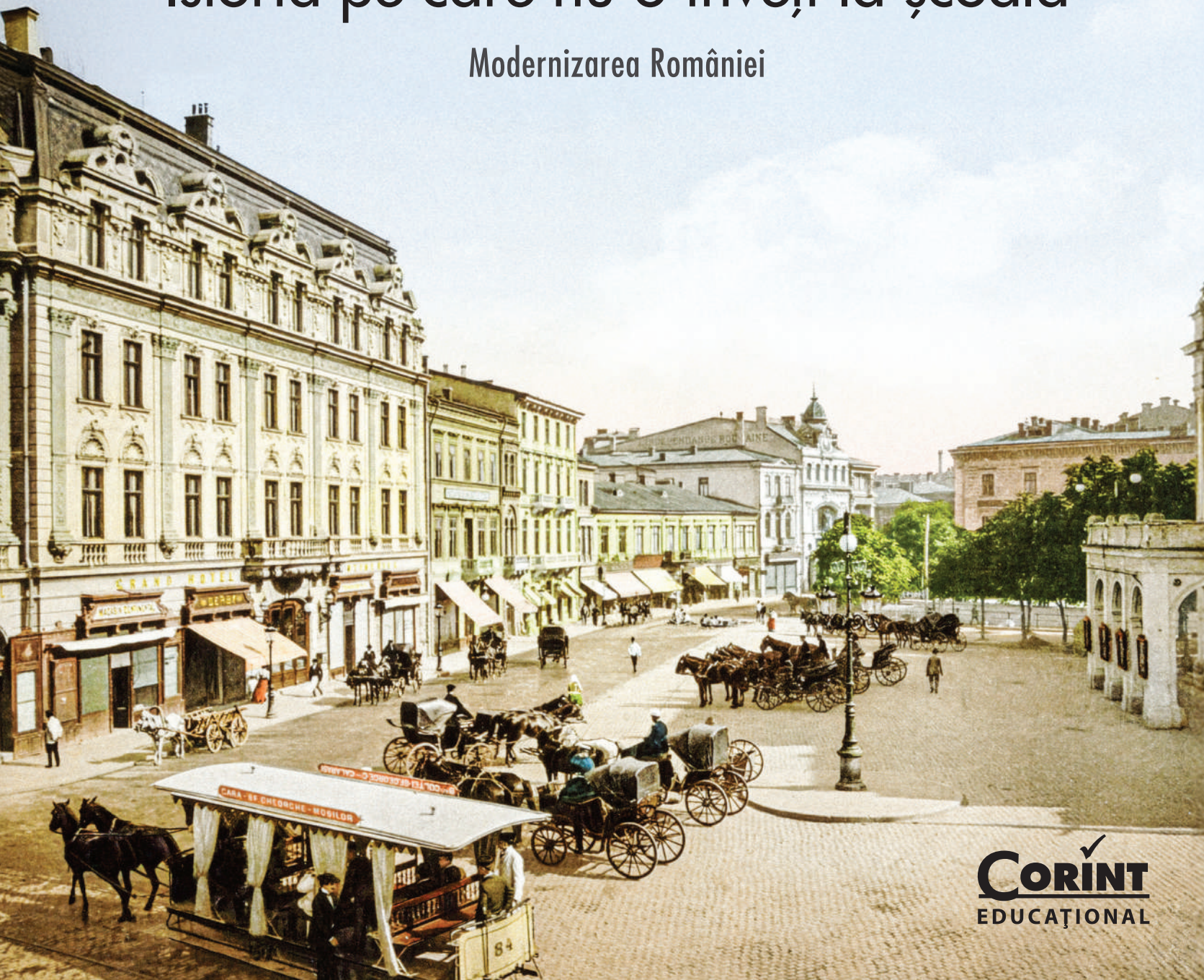
OVIDIU PECICAN

PREZENTUL DIN TRECUT

Istoria pe care nu o înveți la școală

Modernizarea României

Cuprins

Cuvânt-înainte	4	De la neoabsolutism la dualism austro-ungar în Transilvania	93
I. Modernitatea timpurie	7	Prima apoteoză culturală	95
O altă viziune politică	7	Principatele Române și chestiunea evreiască.	98
Noua orientare geopolitică și civilizațională.	11	Politica externă.	100
Evoluția statului	13	Răscoala țăranilor din 1888	102
Ortodoxie și relații religioase	16	Politica în România după 1888	104
Evoluții modernizante în biserică.	18	Criza creditului (1899 – 1903).	105
Dominatori și intermediari	19	Evoluții economice în România (1900 – 1914).	108
Boierimea Țării Românești și a Moldovei în prima parte a sec. al XIX-lea	24	Lumea satului.	111
Între austrieci și maghiari	26	Răscoala din 1907 în Regatul Român.	113
II. Evoluții modernizante.	28	Antiregalismul și antidinasticismul românesc modern	116
O nouă stare de spirit	30	România în Al Doilea Război Balcanic.	119
Fervoare și ecumenism ortodox (cca 1750 – 1820)	33	Neutralitatea (1914 – 1916): corupție și dezinteres	122
Inochentie Micu și Școala Ardeleană: un program politic românesc	34	România în Primul Război Mondial (1916 – 1918).	125
Politica rusă în Principatele Române (1800 – 1821)	35	Bolșevicii în retragere.	130
Domniile pământene (1821 – 1829)	38	Saltul istoric. Anul 1918	134
Români din Imperiul Habsburgic (prima jumătate a sec. al XIX-lea)	39		
O nouă situație după pacea de la Adrianopol (1829)	41		
Regulamentele Organice (1831, 1832)	43		
Domniile regulamentare și dinamicele de autonomie politică românească	44		
Organizarea armatei române moderne	47		
Flota românească modernă (sfârșitul sec. al XVIII-lea – prima jumătate a sec. al XIX-lea)	48		
Tranziția spre modernitate.	49		
Evoluții sociale feminine (sec. al XIX-lea)	54		
Inventarea tradiției.	56		
Abolirea robiei în Moldova și Țara Românească (1844 – 1856)	57		
Anul revoluționar 1848: reformă în Moldova, revoluție în Țara Românească.	59		
Revoluția din Transilvania	62		
III. Modernitatea românească.	68		
Cuza Vodă și reformele sale modernizatoare	69		
Reorganizări politice: liberalism, conservatorism și socialism	76		
Partide politice în Transilvania	79		
1866: începuturile dinastiei.	82		
Războiul de Independență (1877)	84		
Dobrogea.	88		
De la Principate Unite la Regat	90		

I. MODERNITATEA TIMPURIE

O altă viziune politică

Marile începuturi ale modernității noastre se leagă de apariția unor opere literare de anvergură: *Istoria ieroglifică* (1705) de Dimitrie Cantemir (1674 – 1723) și *Țiganiada* (1800 – 1820) de Ion Budai-Deleanu (1760 – 1820). Romanul lui Cantemir, o parabolă politică implicând competiția dintre cele două ierarhii princiare extracarpatine, este o analiză crudă a tipului de politică și a tipologiei politicienilor-boieri ipocriți și oportuniști din principate. Parabola anunță competiția fanariotă pentru cele două tronuri (în multe cazuri ilustrată de domnitori numiți alternativ, și chiar de mai multe ori, din fruntea uneia dintre Țările Române în fruntea celeilalte). Ambianța este a turcocrăției pregătite să dea lovitură de grație ierarhiei autohtone, pentru a numi în locul ei reprezentanți de origine greacă, dintre familiile selectate din cartierul Fanar al Istanbulului.

Epopeea în versuri a lui Budai-Deleanu, scrisă și rescrisă un secol mai târziu, la Liov (astăzi: Lvov), în Galiția, critica firea și năravurile românilor din Transilvania, indecizia și incapacitatea lor de organizare. Pretextul era campania Țării Românești sub Vlad Țepeș de apărare împotriva turcilor invadatori, împrejurare în care erau evocate sarcastic frământările romilor (țiganilor) în încercarea de a-i sări voievodului în ajutor pentru înfrângerea dușmanilor. De fapt, era o enormă satiră la adresa incapacității românilor transilvăneni de a se organiza și de a-și reprezenta cu succes interesele în Monarhia Habsburgică din vremea despotismului luminat, după momentul petiționar al *Supplex*-ului (1791).

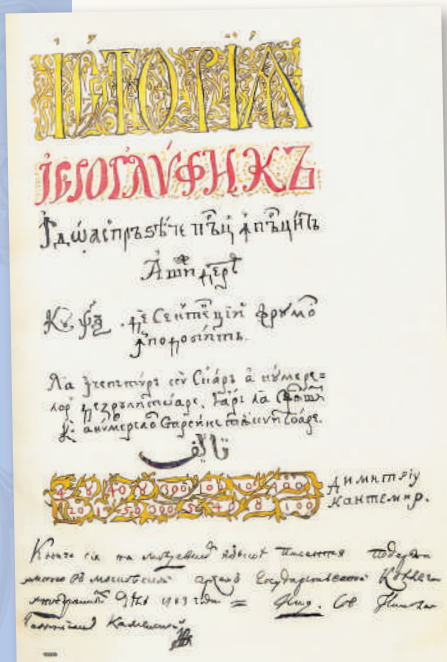

Cele două capodopere ale creativității literare românești n-au fost niciodată egalate ori întrecute și au rămas necunoscute cititorilor români vreme de

doă secole. Ele au vestit ieșirea la lumină a spiritului atât de caracteristic modernității de implicare politică în construirea propriului destin, de persiflare a realităților existente – metehne, caractere viciate, naivități și perfidii. Au ridicat la putere de simbol ceea ce cronicile muntenești și cele moldovenești ale secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea evidențiaseră. Ele analizează,

uneori printr-o marcată implicare partizană a autorilor de o parte sau de alta a scenei politice, mersul înainte al istoriei românești.

Astfel, semnele înnoirii istorice s-au făcut simțite tot mai marcat începând cu mijlocul secolului al XVII-lea, odată cu trecerea la scrisul în limba română în administrația și în orânduiala bisericească din Țara Românească și Moldova. Au țâșnit din pagină mai ales în momentele de cumpănă când, în Moldova lui Dimitrie Cantemir, se pregătea deja un secol de predominanță a limbii eline (neogrecești) în biserică și în cultură – la fel ca în Țara Românească. Tot astfel, la începutul secolului al XIX-lea, în Transilvania poezia în limba română a lui Ioan Budai-Deleanu compensa presiunea lingvistică a latinei oficiale. Aceasta era înlocuită în administrație de maghiară și de germană, triumfând în plan beletristic și savant – în filologie și istorie – prin efortul erudit al celorlalți reprezentanți ai Școlii Ardelene (Petru Maior, Gh. Șincai, Samuil Micu). Dar efortul creator al lui Deleanu a fost urmat prin scrisul literar al altor autori, precum Ioan Barac și Vasile Aaron.

*Dimitrie Cantemir,
portretul apărut în
prima ediție a volumului
Descriptio Moldaviae, 1716.*

 După mai multe numiri ce deteră acestor țări hoardele lor care urmau unele după altele, Grecii cheamară pe locuitorii țării, când Geți, când Daci; în fine, sub stăpânirea Romanilor, le ziseră Daci peste tot. Iar după ce Decebal, regele acestora, fu învins prin vitejia lui Nerva Traian, Dacii fiind toți, parte stinși, parte răspândiți în toate părțile, toată țara lor fu prefăcută în provincie romană, dată cetățenilor romani și împărțită în trei părți...

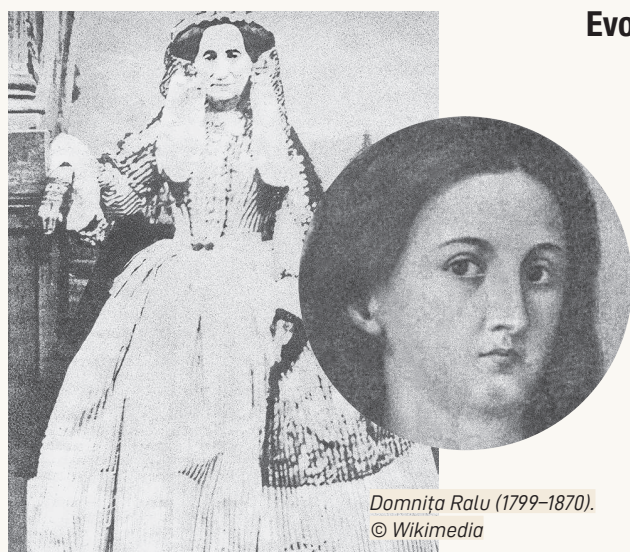

*Bustul lui Dimitrie Cantemir,
districtul Şişli, Istanbul.*

de construire a României moderne, au beneficiat, înainte de orice, de o critică acidă. Memorabilă și de mare valoare estetică, lumea lui Carol I a devenit astfel „lumea lui Caragiale” și, pentru un timp relativ îndelungat, această proiecție a ținut locul unor restituiri istoriografice serioase, mai puțin impregnate de subiectivism și mai atente la varietatea și multitudinea manifestărilor. Contribuțiile demne de tot interesul ale istoricilor în deslușirea de profunzime a lumii românești din ultimele decenii ale sec. al XIX-lea și primele din sec. al XX-lea nu au umplut încă satisfăcător lacunele existente. Au redus, însă, sub raportul judecăților de valoare, contribuția critică a lui Caragiale la dimensiunile sale reale în raport cu realitățile vremii.

Craiova, pe o carte poștală, 1910. Sursa: MNIR

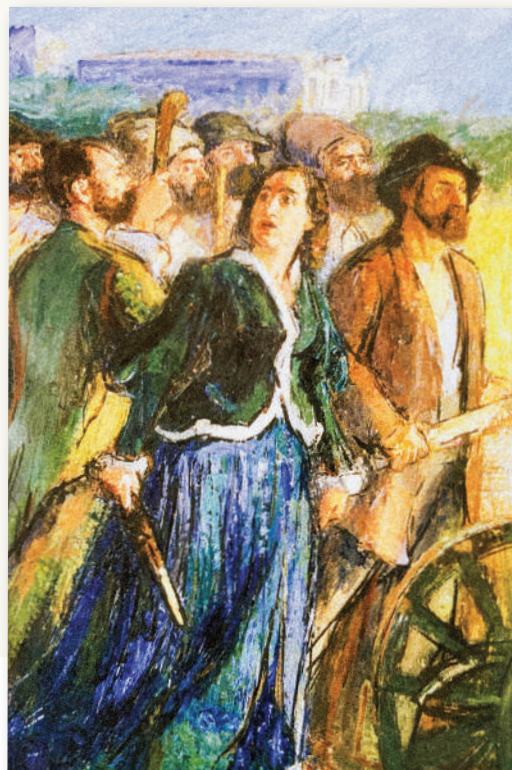
Domnița Ralu (1799-1870).
© Wikimedia

Evoluții sociale feminine (secolul al XIX-lea)

franceză, greacă, germană, turcă și română, inițiatorea primului teatru din Țara Românească în București, a fost în cultură. Ea a organizat primul teatru din statul sud-carpatic, întâi într-o sală la curte, ulterior obținând de la tatăl ei construirea unui teatru la Cișmeaua Roșie. Prima reprezentație, în 1816, a avut loc în limba greacă, limba culturii aristocratice (și a familiei personale) din Țara Românească. La stăruințele ei au fost aduși în țară actori greci care puneau în scenă piese de teatru. Tot la îndemnul fiicei, tatăl a reorganizat

Istoriografia mai continuă să se ocupe de relațiile sociale din trecut exclusiv în termenii consacrați în sec. al XIX-lea de Marx și Engles, studiind clasele sociale și raporturile dintre ele. Un aspect important, sistematic lăsat în afara scrierilor istorice, este acela al raporturilor dintre bărbați și femei, adică dintre sexe și genurile sociale și culturale.

Anii occidentalizării și democratizării treptate de după tratatul de la Adrianopol și din timpul Regulamentelor Organice sunt însă importanți și pentru că marchează o altfel de intrare a femeii în prim-planul vieții. Rolul singular al domniței Ralu, fiica domnitorului fanariot Ioan Gh. Caragea (1812-1818), vorbitoare de

Ana Ipătescu, într-o viziune artistică din timpul regimului comunist.
Pictură de Alexandru Ciucurencu, 1949. Sursa: cimec.ro

Academia Domnească. Meritele ei au păstrat-o scrierile lui Ion Ghica și Nicolae Filimon.

O figură feminină de mare impact a fost Ana Ipătescu (1805-1875), dintr-o familie burgheză bucureșteană, recăsătorită cu Nicolae Ipătescu, funcționar de stat implicat în activitatea societății secrete revoluționare Frăția din Țara Românească. Atunci când, în timpul Revoluției de la 1848, colonelul Solomon și colonelul Odobescu au arestat guvernul revoluționar, mulțimea s-a temut și a dat înapoi. „Disperarea ajunsese acum la un grad înalt, când o eroină parcă se năpusti din nori, venind pe Podul Mogoșoaiei cu două pistoale în mână. Ea striga din toate puterile: «Moarte trădătorilor! Tineri, curaj, salvați libertatea!»". Era Ana Ipătescu, îndrăgostită de Nicolae Golescu, unul dintre revoluționarii arestați.

Maria Rosetti, pe numele de fată, Mary Grant (1819-1893), de origine scoțiană, sora lui Effingham Grant, secretar al consulatului Marii Britanii în București. Activistă, scriitoare, soția omului politic C. A. Rosetti, alături de care a jucat un rol activ în Revoluția de la 1848 din Țara Românească. Picturi de Rosenthal. © Wikimedia

FEMEI CARE AU SCHIMBAT ISTORIA

O țărăncă revoluționară, învățătoare școlită la Budapesta, a fost Pelaghia Roșu (1800-1870) din Mărișel, moață din Apusenii, fiică de jude sătesc. Fiul ei unic, Indrei, a devenit în timpul revoluției transilvănene de la 1848-1849 centurion în oastea lui Avram Iancu. El a condus, împreună cu mama sa, lăncierii în timpul celei de a doua lupte cu ostașii maghiari desfășurate la Mărișel (12 martie 1849), când, lăncierii fiind insuficienți,

ea a năvălit alături de femeile satului călare asupra atacatorilor care s-au risipit, crezând că sunt atacați de cavaleria moșilor. Pentru meritele sale, armata austriacă a recompensat-o în 1850. Ea și-a apărat cu istețime și îndrăzneală satul, fiul și oamenii alături de care trăia, constituind un caz exemplar de implicare în evenimentele politice tulbutoare, dintr-un imbold firesc de solidaritate activă cu cei dragi.

Bustul Pelaghiei Roșu, localitatea Mărișel, jud. Cluj. © Wikimedia

Ecaterina Cocuța Conachi (1829-1870) a fost soția prințului Nicolae Vogoride. Ea a sprijinit Unirea Principatelor într-un moment de mare cumpănă, când a înmănat revoluționarilor moldoveni uniuniști un teanc de scrisori primite de soțul ei de la Înalta Poartă și de la secretariatul ambasadei Turciei din Londra. Scrisorile prin care Vogoride era povăuit de pe Bosfor să compromită și să saboteze proiectul unirii au ajuns la un ziar din Bruxelles, care le-a publicat, ulterior fiind preluate de presa franceză, britanică și prusacă și astfel a izbucnit scandalul. Se pare că frumoasa prințesă era îndrăgostită de Al.I. Cuza, viitorul domnitor, și n-a suportat înșelăciunea făcută de soțul său, care a falsificat alegerile. În fața acestei situații, regina Victoria a trebuit să cedeze demersului împăratului francez Napoleon al III-lea, obținând din partea sultanului aprobarea pentru repetarea votului din iulie 1857, în septembrie același an. Cauza unirii a izbândit.

© <https://culturaromana.ro>

neîncredere în guvern, Mihail Kogălniceanu a citit decretul domnesc de dizolvare a Adunării, zarva iscată de acest act fiind contracarată de evacuarea sălii prin intervenția unui detașament de soldați.

Proclamația lui Cuza Vodă către națiune, dată în aceeași zi, a subliniat că „o oligarhie tulburătoare împiedică străduințele mele întru folosul nației și binele public”. Se anunța organizarea unui plebiscit, cetățenii fiind invitați să se pronunțe asupra legii electorale noi și asupra unui „Statut care va dezvolta și îndeplini dispozițiile Convenției de la Paris”. Statutul reproducea în linii mari proiectul de constituție din iulie 1863.

În timp ce în țară sprijinul populației a fost vizibil, marile puteri au reacționat diferențiat la cele petrecute. Poarta s-a împotrivit schimbării operate, iar Rusia și-a afirmat fără ezitări dezaprobarea. Cea mai înverșunată adversară a acestei dinamici a fost Austria, care a și concentrat trupe la frontiera estică a Transilvaniei. Cuza Vodă a protestat față de puterile garante, solicitându-le să ia poziție față de prezența soldaților la granița românească. Nici Anglia nu s-a pronunțat în favoarea schimbării petrecute, recomandând la rigoare ocuparea armată. Totuși, Anglia a fost de acord ca, în caz că Poarta nu s-ar opune, nici ea să nu ridice obiecții. Doar Franța a fost sprijinul nedeținut al domnitorului, luându-i deschis apărarea și făcând demersuri diplomatice pentru a liniști situația.

Plebiscitul din 21 mai/2 iunie 1864 a adus 682 621 voturi aprobative și 1 307 de dezavuări, abținerile fiind în număr de 70 220. Odată obținut rezultatul popular

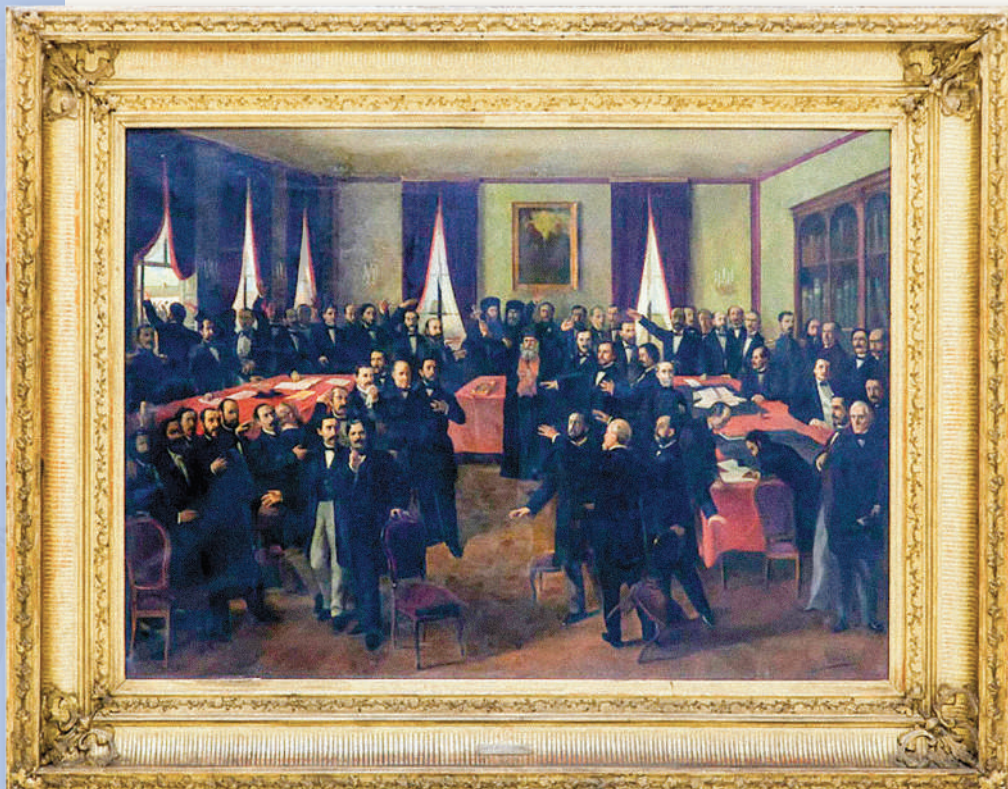

(De la stânga la dreapta) Nicolae Crețulescu, generalul I.N. Florescu, Costache Negri, Mihail Kogălniceanu, Al. I. Cuza și Doamna Elena Cuza, în preția loviturii de stat din 2 mai 1864. Sursa: Muzeul Municipiului București

favorabil, Cuza s-a putut deplasa la Istanbul, unde a sosit în 7/20 iunie 1864, discutând cu autoritățile otomane care l-au primit politicos, dar rece.

Urmărind modernizarea de tip liberal a bazei societății românești, Cuza și Kogălniceanu au promulgat la 14/26 august 1864 reforma agrară. În conformitate cu aceasta, țărani erau împroprietăriți cu pământ în funcție de câte vite aveau, noii împroprietăriți trebuind să plătească – pe durata a cincisprezece ani – o despăgubire față de fostul proprietar. Se acorda pentru împroprietărire o suprafață de 1 810 311 ha la 463 554 de familii. (După Războiul

de Independență, în 1878, circa 48 000 de familii urmau să primească pământ din domeniile statului.) Alte categorii de țărani rămăneau însă în afara reformei care nu a putut asigura, totuși, independența economică a beneficiarilor și nici nu a înlăturat toate urmele feudale din raporturile agrare. Reforma agrară ar fi trebuit să fie însoțită de un efort investițional substanțial în tehnica agricolă, efort pentru care statul nu era pregătit. De asemenea, nivelul precar de educație

Proclamarea Unirii Principatelor, 24 ianuarie 1859, pictură de Theodor Aman. Sursa: MNIR

din lumea satului făcea ca modul de gândire al oamenilor să se schimbe cu greu

Și în Basarabia, parte, după 1812, a Imperiului Rus, prin Regulamentul agrar din 14 iulie 1868 (adoptat în Basarabia pe baza reglementării imperiale generale din 1861) s-a trecut la împroprietărirea țăranilor. Drept urmare, toți țăranii basarabeni au fost incluși într-o singură categorie socială devenind țărani proprietari. Între 1868-1905, în satele Basarabiei a avut însă loc un proces ireversibil de diferențiere socială, astfel încât, spre sfârșitul sec. al XIX-lea, s-au cristalizat trei categorii distincte: țăranii înstăriți, mijlocașii și sărăcimea rurală.

Stampilă a Universității din Iași, în timpul lui Cuza.
Sursa: Muzeul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Reforma agrară a lui Cuza nu a fost suficientă pentru ușurarea vieții majorității rurale a populației românești din Principatele Unite. Pământurile primite de țărani nu s-au dovedit suficiente pentru a răspunde nevoilor lor, iar statul și proprietarii de moșii nu au făcut destul pentru a schimba destinul țăranimii.

În timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza s-au pus bazele temeinice ale statului unitar în toate domeniile. Au fost elaborate Codul civil și Codul penal, Legea pentru obligativitatea învățământului primar, s-au înființat Universitățile de la Iași (1860) și de la București (1864). Înfăptuirea celor două mari reforme, agrară și electorală, i-a îndârjit pe reprezentanții boierimii conservatoare, ca și pe exponenții aripii de dreapta a burgheziei.

Drapelul Universității din București: Per Scientiam Pro Patria (Prin știință, pentru Patrie), din timpul lui Cuza. Sursa: MNIR

ISTORIA DE SUB COVOR

Maria Obrenović a fost iubita constantă a lui Alexandru Ioan Cuza în timpul domniei sale și mama celor doi copii, singurii pe care domnitorul i-a avut: Alexandru Al. Ioan Cuza și Dimitrie Cuza. Relația lor era un secret numai pentru cine nu voia să-l știe la acea vreme. Faimoasele ieșiri din palat ale lui Vodă, vag deghizat, cu un singur însoțitor apropiat, când – se spune – voia să afle cum trăiau supușii săi, după modelul lui Harun al Rașid din *O mie și una de nopți* – se datorau, măcar în parte, dorinței de a fi alături de iubita sa de suflet. Se spune despre ea că, pe cât era de atrăgătoare, pe atât era de puțin devotată sentimental. De altfel, și pe cei doi fii pe care i-a avut cu Al.I. Cuza, tot soția legală a domnitorului, doamna Elena, i-a crescut, purtându-se cu ei ca o adevărată mamă. Din nefericire, amândoi fiii lui Cuza și ai Mariei au murit de foarte tineri.

Elena Maria Catargi-Obrenović (1835-1876), pictură de Michele Gordigiani, cca 1860. Sursa: Muzeul de Artă Iași/Complexul Muzeal National Moldova Iași

DEDESUBTURILE ISTORIEI

Războiul ruso-ucrainean, extins nu doar prin efectele lui economice și geopolitice până la Gurile Dunării, ci și prin evoluțiile militare, a adus cu el spectrul precarității, al neliștilor istorice din ultimii 2 500 de ani. Privind hărțile, tratatele internaționale și expansiunea rusă, s-ar putea să nu fie prea clar cine stăpânește și mai ales cine poate apăra Gurile Dunării. Ale cui sunt? Ce vor locuitorii zonei? Ce-ar face dacă ar veni rușii peste ei? S-ar bate? Ar fugi? Sau ar rămâne pe loc și ar aștepta să vadă cine câștigă pentru a-și alege tabăra?¹

Stațiunea balneo-climaterică Budachi (Budachi-Cordon sau Dacia), întemeiată de statul român în Basarabia (1918–1944), situată pe malul Mării Negre, între gurile de vărsare ale Dunării și Nistrului. Sursa: MNIR

Stema Dobrogei – parte integrantă a Regatului României, 1921. © Wikimedia

De la Principate Unite la Regat

Un guvern sfâșiat de dorința de răzbunare împotriva guvernării Brătianu proclama Regatul la 14 martie 1881. Principala meteahnă ce se cerea însă combătută acum era obiceiul politic după care schimbările de la guvernare se fac mai ales pentru acordarea de privilegii și răsplătirea clientelei, adică moștenirea fanariotă. Statul trebuia sincronizat cu Europa, cum spunea Maiorescu, atât prin respingerea suzeranității de la miazăzi, cât și a protecției de la miazănoapte.

Trei generații: Principele moștenitor Ferdinand (succesorul la tronul României), Regele Carol I și principele Carol, primul născut al cuplului princiar moștenitor Ferdinand și Maria. Așa cum era firesc pentru întemeietorul unei dinastii, regele Carol I a fost preocupat încă de la început de problema asigurării succesiunii la tronul României. El l-a desemnat principe moștenitor pe nepotul său de frate, principele Ferdinand de Hohenzollern, care, la rândul lui, avea să asigure succesiunea în urma căsătoriei cu principesa moștenitoare Maria de Edinburgh. © Wikimedia

¹ Sabina Fati, *Cine râvnește la Gurile Dunării?. O călătorie pe timp de război în Delta extinsă: Transnistria, Ucraina, Basarabia, România*, Editura Humanitas, București, 2024, p. 11.

Noul guvern trebuia să restabilească ordinea perturbată de ridicarea țăranilor. Declanșată în câteva sate din Ilfov, răzvrătirea s-a întins cu iuteală și în județele alăturate. Țăranii cereau pământ, de la stat sau de la particulari. Îndată ce țăranii au atacat oameni și proprietăți private, guvernul a decis reprimarea armată, operațiune rezolvată până în 12 aprilie. Au fost presupuse instigări ale unor agenți ruși și amestecuri socialiste.

În plus, trebuia făcută tranziția de la starea precară a Principatelor electivale la consolidarea Regatului ereditar. Unul dintre punctele cele mai importante era întărirea domniei alese în 1866, alături de consolidarea unirii politice, a independenței și a sistemului reprezentativ.

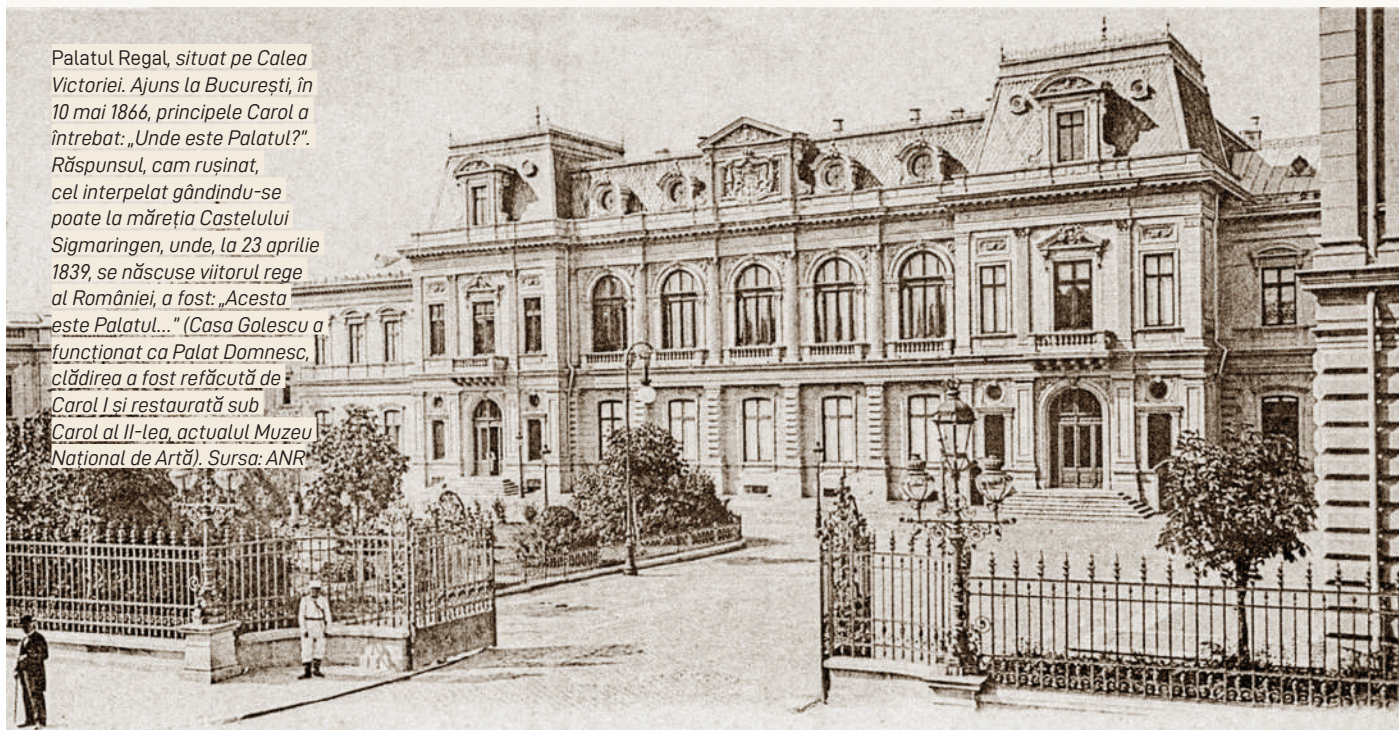
Tot în această perioadă a fost îndepărtată compania străină „Lemberg-Czernowitz-Iassy” de la exploatarea liniei ferate Iași – Roman – Ițcani, iar administrarea ei a trecut pe seama statului român. Liberalii ezitaseră să procedeze la acest act pentru a nu leza interesele beizadelei Dimitrie Ghica și ale lui Mihail Kogălniceanu, reprezentanții români ai societății respective.

În martie 1889, principele Ferdinand, al doilea fiu al lui Leopold von Hohenzollern, a devenit moștenitor prezumtiv al tronului, după ce tatăl și fratele lui mai mare au renunțat la acest drept. El se căsătorește la Sigmaringen, în 29 decembrie 1892/10 ianuarie 1893, cu principesa Maria, fiica ducelui Alfred de Edinburgh, ulterior de Coburg și de Saxa-Gotha, și

Știrea căsătoriei Mariei de Edinburgh cu principele moștenitor al României a făcut înconjurul lumii. Illustrated London. Sursa: ANR

Palatul Regal, situat pe Calea Victoriei. Ajuns la București, în 10 mai 1866, principele Carol a întrebat: „Unde este Palatul?”. Răspunsul, cam rușinat, cel interpelat gândindu-se poate la măreția Castelului Sigmaringen, unde, la 23 aprilie 1839, se născuse viitorul rege al României, a fost: „Acesta este Palatul...” (Casa Goleșcu a funcționat ca Palat Domnesc, clădirea a fost refăcută de Carol I și restaurată sub Carol al II-lea, actualul Muzeu Național de Artă). Sursa: ANR

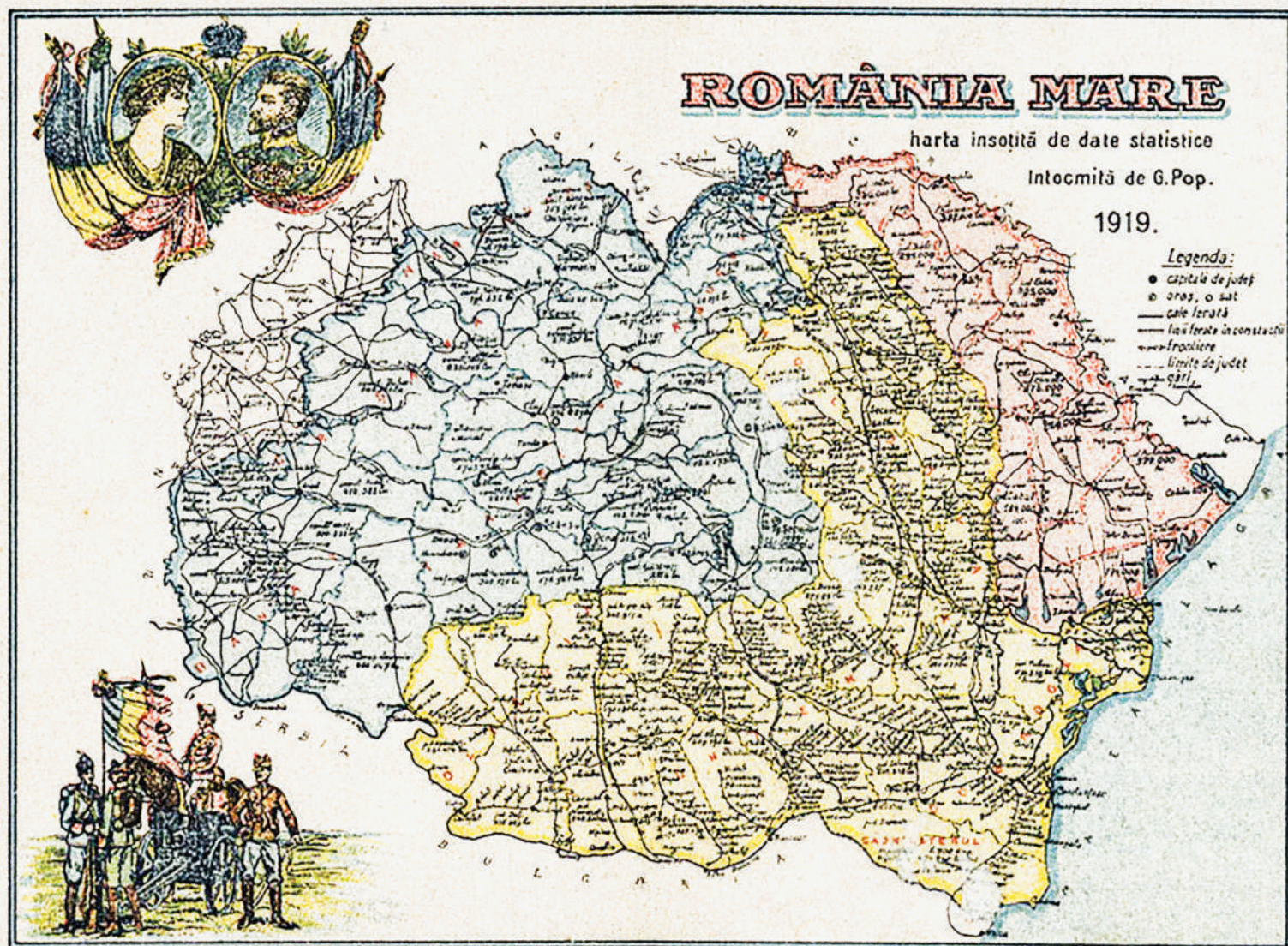
Saltul istoric. Anul 1918

Anul 1918 este unic în istoria românească. El este expresia unui noroc politic paradoxal și irepetabil. Deși au existat și alte momente faste pentru înaintarea în timp a poporului român (1600, când, pentru jumătate de an, Mihai Viteazu a stăpânit atât Țara Românească și Transilvania, cât și Moldova; 1859, când, rezultat al unei conjuncții politice norocoase, a abilităților diplomatice franceze și românești, și a altor condiții prielnice, s-a înfăptuit unirea Țării Românești cu Moldova), 1918 a fost anul desăvârșirii unității politice și teritoriale a tuturor românilor.

Se poate vorbi nu doar despre împrejurări, ci de-a dreptul despre un noroc imposibil de prefigurată pentru că nimeni nu știa că la finalul aceluia an se va asista la prăbușirea imperiilor europene antebelice (după cel

Rus, cel Austro-Ungar, apoi cel Otoman), că Puterile Centrale aparent victorioase urmau să piardă războiul în favoarea Antantei și că lumea postbelică se va organiza după noile principii ce urmau să fie enunțate de președintele Woodrow Wilson. Totodată, era imposibil de ghicit dinainte că, abandonată de aliații ruși pe câmpul de luptă, mica Românie rămasă neocupată de nemți, austrieci și bulgari și silită să încheie pacea separată de la Buftea, nu doar că urma să își recupereze teritoriul dinainte de 1917, ci și să dobândească alături de acesta alte provincii istorice cu o populație majoritar românească. În ordinea unirii lor cu patria-mamă, acestea au fost: Basarabia, Bucovina, Transilvania și Partiuul sau părțile vestice (Banat, Arad, Bihor, Sălaj, Sătmar și Maramureș).

Sursa: <https://romaniacentenary.org/>

Atunci când condiții de natură excepțională se conjugă, se împletesc, ducând la rezultate dorite, la salturi istorice calitative, greu de presupus și de înfăptuit în împrejurări previzibile, se poate vorbi despre un noroc istoric; un alt termen pentru un destin favorabil. România a beneficiat de așa ceva, chiar dacă oamenii de stat vizionari, precum regele Ferdinand și regina Maria, Ion I.C. Brătianu, Nicolae Iorga și alții nu au lipsit și nici nu au fost lipsiți de redutabile merite.

La 27 martie 1918, blocul moldovenesc trimite Sfatului Țării o declarație în care sub numele de

Republica Democratică Moldovenească (Basarabia) figura teritoriul dintre Prut, Nistru, Marea Neagră și granițele mai vechi cu Austria. Se decidea ca acest teritoriu, rupt de Rusia „acum o sută și mai bine de ani din trupul vechei Moldove”, să se unească cu „mamă-sa România”, „de azi înainte și pentru totdeauna”. Sfatul Țării urma să-și continue activitatea, realizarea reformei agrare. Păstrându-și autonomia, condusă de un sfat al țării ales prin vot universal, egal, direct și secret, avea un executiv și o administrație.

Primul ministru, Al. Marghiloman, a venit în fața Sfatului Țării, arătând că la București se dorește integrarea Basarabiei în statul român, chiar dacă se vor respecta tradițiile regionale (27 martie/ 9 aprilie 1918). S-a votat unirea Basarabiei cu România de către 86 de membri ai Sfatului, cu 3 împotriviri și 36 abțineri, 13 deputați lipsind. La 27 noiembrie 1918, președintele Sfatului, Pan Halippa, anunța oficial că „În urma unirii cu România mamă a Bucovinei, Ardealului, Banatului și ținuturilor ungurești, locuite

de români, în hotarele Dunării și Tisei, Sfatul Țării declară că Basarabia renunță la condițiile de unire, stipulate în actul de la 27 martie...”. Se declara deci unirea necondiționată a Basarabiei cu România-mamă.

În toamna anului 1918 aveau însă loc și alte mutații strategice cu consecințe importante pentru români. Regatul Român mobiliza trupele împotriva ocupației germane, trupele sârbe au ocupat Banatul de la nord de Dunăre. Comandantul operațiunilor

PREZENTUL DIN TRECUT

Istoria pe care nu o înveți la școală

Prezentul din trecut. Istoria pe care nu o înveți la școală. Modernizarea României reliefează câteva lucruri de importanță fundamentală ale procesului de ieșire a românilor din vechea ordine orientalizantă a lumii: aderarea rapidă și eficientă la modul de a fi occidental, european, deci revenirea alături de marea familie apuseană de popoare, reconfigurarea politică a aceluiași pe temeiul dorinței lor de a fi cu toții împreună sub același standard național, strădania eficientă de a ieși de sub dominații străine și de a-și făuri destinul istoric în acord cu mersul înainte și organizarea Europei. Secolul al XIX-lea a fost veacul în care femeile au început să conteze în viața publică românească, iar prezențele lor au dobândit o necontestată autoritate. Statal, România unită a devenit regat, făcând saltul istoric la care visaseră, la vremea lor, atât Mircea cel Bătrân, cât și Ștefan cel Mare. Emanciparea Bisericii Ortodoxe Române și dobândirea propriei libertăți de decizie a mers în paralel cu laicizarea societății și cu punerea pe baze solide a educației naționale. Cultura română a început să se afirme ca un domeniu de excelență, dând la iveală voci de mare valoare și impact, atât în literatură și filosofie, cât și în științe.

De fapt, modernizarea a însemnat la români ieșirea lor în plină lumină, alinierea la standardele internaționale ale epocii, descătușarea forțelor lor creatoare.

Cartea semnată de Ovidiu Pecican, despre modernizarea românească, este pe înțelesul tinerilor dornici de a aprofunda istoria națională, integrată în istoria universală, într-un stil accesibil și plin de har. Conținutul ei aduce în atenție, cu forță de impact, toate aceste dinamici, într-o largă și variată dispunere a numeroaselor și bogatelor aspecte ale unei evoluții care a creat vigoarea și exuberanța românească din contemporaneitate.

„Dinamismul cărții, ca problematizare, conceptualizări, sau expresivitatea și forța verbului nu pot contura în mintea cititorului decât portretul unui autor jovial, lovace, sociabil, iscoditor, cu mult elan combativ și echilibrat în afirmații și judecăți de valoare, eclatant și dispunând parcă de forțe magnetice. Acestea sunt trăsăturile lui Ovidiu Pecican pe care le transferă fără zgârcenie scrierilor domniei sale. Și, cel puțin în planul istoriografiei, lucrările semnate de Ovidiu Pecican au puterea de a reprezenta trecutul traversat de febra și fiorul vieții.”

IONUȚ COSTEA

„Istoria lui Ovidiu Pecican nu se desfășoară după un scenariu premeditat, cu un scop final, ci este un proces imprevizibil, în care actanții principali acționează de regulă în funcție de împrejurări și nu după niște proiecte vizionare. În orice caz, istoricul este mereu echilibrat, onest și argumentat în atitudinile sale critice. Scrie alert și seducător, denunță cu dezinvoltură diverse clișee, desolemnizează limbajul și are conștiința relativității adevărului istoric.”

PETRU POANTĂ